

Sygn. akt: I C 393/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Beata Grzybek
Protokolant:	sekr. sąd. Dagmara Napieraj

po rozpoznaniu w dniu 4 października 2013 r. w Olsztynie

sprawy z powództwa (...) S.A. we W.

przeciwko R. C. (1), M. C.

o zapłatę

I. powództwo oddała,

Sygn. akt I C 393 13

UZASADNIENIE

(...) **S.A. we W.** żądała od pozwanych **M. i R. B.** kwoty 189.549,86 zł z ustawowymi odsetkami:

- a) od kwoty 5.799,16 zł od dnia 17-04-2012 r. do dnia zapłaty,
- b) od kwoty 5.799,16 zł od dnia 16-05-2012 r. do dnia zapłaty,
- c) od kwoty 5.809,86 zł od dnia 16-06-2012 r. do dnia zapłaty,
- d) od kwoty 5.810,55 zł od dnia 17-07-2012 r. do dnia zapłaty,
- e) od kwoty 162.695,24 zł od dnia 2-08-2012 r. do dnia zapłaty,
- f) od kwoty 3.635,89 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,

z zastrzeżeniem pozwanym prawa powoływania się w zakresie wyżej wymienionych kwot na ograniczenie odpowiedzialności wynikające z ustanowionej przez nich hipoteki umownej łącznej kaucyjnej na kwotę 250 000 zł na nieruchomościach, dla których Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgi wieczyste o nr (...), a nadto zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu wskazała, że pozwani ustanowili na w/w nieruchomościach hipotekę łączną kaucyjną do kwoty 250 000 zł na zabezpieczenie wierzytelności mogących powstać z umowy pożyczki nr (...), zawartej przez powódkę i spółkę jawną (...). Spółka (...) nie wywiązała się z obowiązku zwrotu pożyczki w ustalonym umową nr (...) harmonogramie, wobec czego umowa została rozwiązana, a kwota pożyczki postawiona w stan natychmiastowej wymagalności. W

konsekwencji powódka dochodzi zapłaty sumy wymagalnych i niespłaconych rat pożyczki, oraz skapitalizowanych odsetek z tytułu nieterminowych płatności rat w okresie trwania umowy, wraz z odsetkami za opóźnienie w ich płatności.

Żądanie pozwu zostało uwzględnione w całości nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 24 kwietnia 2013 r. (I Nc 61/13).

Od powyższego nakazu pozwani wnieśli sprzeciw. Pozwani M. i R. C. (2) podnieśli, że żądana kwota nie odpowiada wysokości zobowiązań spółki (...) względem powódki, nie otrzymali harmonogramu spłaty, na który powołuje się powódka.

Ponadto wskazali, że stawiając pożyczkę w stan natychmiastowej wykonalności powódka oświadczyła, że przejmuje na własność przedmioty zastawu rejestrowego ustanowione na zabezpieczenie umowy pożyczki, a wierzytelności z tytułu umowy (podpisany sprzeciw k. 112-113)

Sąd ustalił, co następuje:

W oparciu o umowę pożyczki nr (...) powódka udzieliła spółce jawnej (...) pożyczki na zakup ładowarki kołowej (...) 190 w, nr fabryczny (...) o wartości ofertowej 488.000 zł brutto (400.000 zł netto). Pożyczka miała zostać spłacona w 60 ratach miesięcznych, na które składał się zwrot kapitału z oprocentowaniem, ustalonym w oparciu o zmienną stopę procentową, uzależnioną od stopy WIBOR dla depozytów jednomiesięcznych. W warunkach umowy w brzmieniu zmodyfikowanym aneksem strony ustaliły, że w przypadku zmiany stopy WIBOR w trakcie umowy powódka będzie miała prawo do proporcjonalnej zmiany wysokości rat (§ 14 ust. 1 o.w.u.p. k. 30, aneks k. 31).

Spłata pożyczki miała odbywać się przelewem na rachunek bankowy powódki: oprocentowanie na podstawie faktury VAT, a kwota główna – na podstawie noty, przy czym pożyczkobiorca upoważnił pożyczkodawcę w treści umowy do wystawiania faktur i not bez swojego podpisu (§ 10 ust. 3 – k. 29).

Zgodnie § 11 warunków umowy, opóźnienie w płatności którejkolwiek z rat upoważniało powódkę do postawienia pożyczki w całości lub w części w stan natychmiastowej wymagalności – w terminie określonym w pisemnym wezwaniu

(**dowód** : wniosek i umowa k. 29-31)

Celem zabezpieczenia wierzytelności z tej umowy pozwani M. i R. C. (2) ustanowili hipotekę kaucyjną łączną do kwoty 510 000 zł na nieruchomościach położonych w B., gm. D. – działkach o nr (...), dla których Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgi wieczyste odpowiednio o nr (...) oraz nr (...).

(**dowód** : akt notarialny k. 36-41, odpisy z ksiąg wieczystych k. 42-51)

Spłata pożyczki była również zabezpieczona zastawem rejestrowym na ładowarce kołowej (...) 190 w, nr fabryczny (...) o wartości ofertowej 488.000 zł brutto (400.000 zł netto) (na zakup której udzielono przedmiotowej pożyczki).

(**dowód** : umowa k. 30)

Ponieważ spółka (...) zalegała z płatnością, powódka wezwała ją do zapłaty zaległych rat z tytułu m.in. pożyczki nr (...).

Pismem z dnia 17-07-2012 r. powódka – powołując się na § 11 warunków umowy – rozwiązała ją i postawiła pożyczkę w stan natychmiastowej wymagalności z dniem 17-07-2012 r., wzywając do spłaty pozostałej części pożyczki wraz z zaległościami w łącznej kwocie 185.913,97 zł w terminie 7 dni.

Jednocześnie poinformowała, że przejmuje na własność przedmioty zastawu rejestrowego ustanowione na zabezpieczenie tej umowy, zaś ostateczne rozliczenie umowy nastąpi po sprzedaży przedmiotu zastawu.

(**dowód** : pismo k. 56, 99faktury k. 61-87)

Przeciwko spółce (...) wydany w związku z umową (...) nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym X GNC 685 /12 zasądający łącznie kwotę 199.298,40 zł.

(...) S.A. zgłosił w postępowaniu upadłościowym przysługujące mu wierzytelności wobec spółki (...) na łączną kwotę 524.404,30 zł, w tym wierzytelność wskazana powyżej. W uzasadnieniu wniosku wierzyciel podał, że kwota uzyskana ze sprzedaży przedmiotów zabezpieczenia prawdopodobnie zaspokoiłaby wierzytelność wierzyciela.

(dowód : wniosek k. 100 -103)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo było niezasadne.

Niesporne były następujące okoliczności :

- udzielenie przez powódkę spółce jawnej (...) pożyczki za umową nr (...), treść tej umowy i jej rozwiązanie dokonane oświadczeniem powódki z 17-07-2013 r.,
- zabezpieczenie spłaty pożyczki zastawem rejestrowym na ładowarce kołowej (...) 190 w, nr fabryczny (...), na zakup której udzielano pożyczki, a także wartość ofertowa tej ładowarki wskazana we wniosku o udzielenie pożyczki;
- zaleganie przez spółkę (...) z płatnościami rat,
- złożenie oświadczenia o przejściu na własność przedmiotu zastawu dokonane razem z oświadczeniem o rozwiązaniu umowy pożyczki.

Pozwani we wniesionym sprzeciwie, kwestionowali wysokość poszczególnych rat pożyczki, powołując się na nie doręczenie im harmonogramu zmienionych spłat, wskazywali, że fakt zaspokojenia się powódki wskutek przejścia na własność przedmiotu zastawu rejestrowego zabezpieczającego spłatę pożyczki, a nadto wskazywali na subsydiarny charakter ich odpowiedzialności jako (...) spółki jawnej (...).

Odnosząc się w pierwszym rzędzie do tej ostatniej kwestii wskazać trzeba, że powódka nie dochodziła zapłaty od pozwanych jako (...) spółki (...), a ich odpowiedzialność wywodziła z tytułu ustanowienia hipoteki na zabezpieczenie spornej wierzytelności na ich nieruchomościach. Tej okoliczności pozwani nie przeczyli. W konsekwencji podstawę ich odpowiedzialności stanowił przepis art. 65 § 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, a nie przywoływane w sprzeciwie przepisy kodeksu spółek handlowych. Czyni to bezzasadną argumentację sprzeciwu w tym zakresie.

W odniesieniu natomiast do wysokości rat, w jakich spłacana miała być pożyczka, należy wskazać, że żadne z postanowień umowy nie przewidywało obowiązku doręczania pozwanym, jako dłużnikom rzeczowym, harmonogramu spłaty pożyczki. Obowiązku takiego względem spółki (...) nie przewidywała również umowa pożyczki. Umowa ta upoważniała natomiast powódkę do zmiany oprocentowania pożyczki (w przypadku zmiany stopy WIBOR dla depozytów jednomiesięcznych) i wskazywała, że płatność tego oprocentowania ma następować na podstawie faktur VAT, które powódka mogła wystawić bez podpisów odbiorcy. Pozwani nie przeczyli, że odpowiednie faktury ze zmienioną wysokością oprocentowania (wynikającą ze zmiany stopy WIBOR) zostały wystawione i opiewały na kwoty wskazywane w pozwie. W tym stanie rzeczy nie można przyjąć, aby nie doręczenie pozwanym harmonogramu spłaty po zmianie tego oprocentowania miało jakikolwiek wpływ na zakres odpowiedzialności spółki lub ich samych jako dłużników rzeczowych, gdyż naliczenie takiego oprocentowania znajdowało uzasadnienie w zapisach umowy, a jego płatność miała nastąpić na zasadach określonych w wystawionych fakturach. Tym samym zadłużenie wynikało z tych faktur.

W tym stanie rzeczy zadłużenie spółki (...) na dzień 5 marca 2013 r. tj. zgłoszenia wierzytelności w postępowaniu upadłościowym przeciwko dłużnikowi –upadłemu Spółce (...) z powyższej umowy pożyczki wynosiło łącznie 199.298,40 zł (należność główna, odsetki, koszty procesu) . Z treści tego zgłoszenia wynika bowiem, że zgłaszana

wierzytelność z tytułu pożyczki nr (...) dotyczy rat zaległych na datę rozwiązania umowy oraz odsetek i kosztów procesu. Zauważyć należy, że zgłoszenie wierzytelności w postępowaniu upadłościowym wobec spółki mogło nastąpić w części i nie pozbawiało wierzyciela prawa do żądania zaspokojenia pozostałej części, czy nawet całości wierzytelności przez dłużników rzeczowych.

Niemniej, co w tej sprawie jest okolicznością decydującą o rozstrzygnięciu sprawy, pismem z dnia 17-07-2012 r. powódka – oprócz rozwiązania umowy – dokonała przejęcia na własność przedmiotu zastawu rejestrowego ustanowionego na zabezpieczenie spłaty pożyczki – powołując się na postanowienia umowy zastawu rejestrowego. W świetle umowy zastawu rejestrowego, przedmiotem tego zastawu była wspomniana już ładowarka kołowa (...). Żadna ze stron nie kwestionowała przy tym uprawnienia powódki do zaspokojenia wierzytelności z tytułu pożyczki właśnie poprzez przejęcie na własność przedmiotu zastawu.

W konsekwencji należy uznać, że wartość przejętego przez powódkę przedmiotu pomniejszyło zadłużenie z tytułu pożyczki nr (...). Bez znaczenia jest przy tym podnoszona przez powódkę okoliczność, że nie doszło jeszcze do sprzedaży przedmiotu zastawu. Zgodnie z art. 22 ust. 2 pkt 2 w zw. z art. 23 ust. 2 ustawy z dnia 6-12-1996 r. o zastawie rejestrowym ... (Dz. U. z 2009 r. Nr 67, poz. 569 ze zm.), skoro przejęcie na własność nastąpiło z dniem złożenia oświadczenia o przejęciu, tj. 17-07-2012 r., z tym samym dniem doszło do zaspokojenia wierzytelności powódki z tytułu pożyczki zabezpieczonej zastawem – do wartości przedmiotu zastawu ustalonej na podstawie średniej ceny z dnia przejęcia. W tym kontekście podkreślenia wymaga, że przepis art. 23 ust. 2 ustawy o zastawie rejestrowym (...), regulujący sposób ustalania wartości przedmiotu zastawu w przypadku zaspokojenia się wierzyciela w drodze przejęcia na własność, ma charakter bezwzględnie obowiązujący i nie może być modyfikowany umową stron. W związku z tym ewentualne zastrzeżenie w umowie zastawu, że rozliczenie wierzytelności nastąpi dopiero po sprzedaży przejętego już przedmiotu zastawu i na podstawie innej wartości niż wartość ustalona zgodnie z cyt. przepisem, byłoby bezwzględnie nieważne. Jest to usprawiedliwione koniecznością ochrony interesów dłużnika, który np. w przypadku zwłokania wierzyciela ze sprzedażą przejętego przedmiotu zastawu, do daty tej sprzedaży pozostawałby dłużnikiem bez możliwości ustalenia zakresu swojego długu. Zauważyć trzeba, że w niniejszej sprawie pomimo przejęcia przez powoda na własność ładowarki kołowej (...), maszyna ciągle znajduje się u pozwanych, zaś powód, żadnych działań zmierzających do wydobycia jej i sprzedania nie podjął.

Reasumując powyższe, skoro powód zdecydował się na zaspokojenie swojej wierzytelności w drodze przejęcia na własność przedmiotu zastawu, nie może skutecznie zasłaniać się okolicznością, że nie został on jeszcze przez nią sprzedany, że nie wie gdzie ona jest i czy w ogóle jest. W świetle twierdzeń pozwanej maszyna znajduje się u pozwanych, zaś powód nie domagał się jej wydania.

Zgodnie z ogólną zasadą z art. 6 Kc, wykazać wysokość wierzytelności po jej zaspokojeniu w tym trybie, względnie to, że wartość przedmiotu zastawu - ustalona zgodnie z art. 23 ust. 2 ustawy o zastawie rejestrowym - nie wystarczyła na zaspokojenie jej wierzytelności w całości lub w części.

Skoro bowiem pozwani powołując się na tę okoliczność w sprzeciwie kwestionowali powództwo w całości, to na powodzie spoczywał ciężar dowodu istnienia wierzytelności w wysokości ujętej w pozwie, mimo dokonanego przejęcia.

Przedmiotem zastawu była ładowarka kołowa (...), której wartość ustalona według średniej ceny z dnia przejęcia powinna być zaliczona na poczet wierzytelności z umowy pożyczki nr (...), skutkując wygaśnięciem zobowiązania w całości lub w części, a w przypadku, gdyby wartość przedmiotu zastawu była wyższa niż zabezpieczona wierzytelność, rodząc obowiązek zwrotu nadwyżki dłużnikowi. Powód nie przedstawił dowodu na okoliczność, jaka jest wartość maszyny. To natomiast miałyby wpływ na ostateczne ustalenie wierzytelności przysługującej powodowi, a która stanowiłaby różnicę pomiędzy wierzytelnością z umowy pożyczki i wartości maszyny.

Podkreślenia wymaga, że żadna ze stron nie zgłosiła wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego celem ustalenia tej wartości. W ocenie Sądu jednak, na podstawie przedstawionych przez strony dokumentów możliwe jest

przyjęcie, że wartość w/w ładowarki jest co najmniej równa wierzytelności z pozwu. W tym zakresie wskazać trzeba na dwie okoliczności:

- 1) bezspornie w dacie udzielania pożyczki wartość ofertowa ładowarki wskazywana przez strony umowy wynosiła 488.000 zł brutto (400.000 zł netto);
- 2) dokonując zgłoszenia wierzytelności w postępowaniu upadłościowym m.in. z tytułu umowy pożyczki nr (...) powódka wskazała, że kwota uzyskana ze sprzedaży przedmiotów zabezpieczenia prawdopodobnie zaspokoiłaby jej wierzytelność.

Niewątpliwie po niespełna 4 latach, jakie minęły od zakupu ładowarki jej wartość rynkowa uległa pewnej obniżce (choćby wskutek upływu czasu i ewentualnego użytkowania). Wydaje się jednak mało prawdopodobnym, by skala tej obniżki przekroczyła 50 %, tj. do wniosku, że aktualnie ładowarka ta jest warta mniej niż ok. 222 tys. złotych brutto, a 200 tys. zł netto.

Nawet jednak przy przyjęciu, że aktualna wartość ładowarki może kształtować się na poziomie wskazanej wyżej połowy jej wartości ofertowej z daty zawarcia umowy, to wartość ta przekracza wierzytelność dochodzoną pozwem. Skoro nadto sam powód wskazuje w sporządzanych przez siebie dokumentach, że cena uzyskana ze sprzedaży przedmiotu zabezpieczenia może zaspokoić jego wierzytelność, to - przy braku dalszej inicjatywy dowodowej stron - w ocenie Sądu można przyjąć za udowodnione w stopniu dostatecznym - na podstawie domniemań płynących ze wskazanych już dowodów - że wartość przejętej ładowarki zaspokoili całą wierzytelność z umowy pożyczki nr (...) pozostałą do spłacenia po jej rozwiązaniu. Tym samym trudno uznać za udowodnione istnienie wierzytelności w wysokości objętej pozwem, która w żaden sposób nie uwzględnia okoliczności zaspokojenia się powoda w trybie przejęcia na własność przedmiotu zastawu rejestrowego.

W tych warunkach orzeczono jak powyżej.